

UCHWAŁA Z DNIA 29 PAŹDZIERNIKA 2002 R.

I KZP 29/02

Sąd rejonowy, w którego okręgu dozór był wykonywany i który zgodnie z art. 178 § 1 k.k.w. zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, jest także właściwy do wykonania tego orzeczenia, chociaż nie orzekał w sprawie w pierwszej instancji, a w tym do rozstrzygnięcia kwestii incydentalnych związanych z jego wykonaniem.

Przewodniczący: sędzia SN S. Zabłocki.

Sędziowie SN: W. Kozielowicz, F. Tarnowski (sprawozdawca).

Zastępca Prokuratora Generalnego: R. Stefański.

Sąd Najwyższy w sprawie Michała P. po rozpoznaniu, przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w Ś., postanowieniem z dnia 4 lipca 2002 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy Sąd, w którego okręgu był wykonywany dozór i który w myśl art. 75 k.k. zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, jest również właściwy do wykonania tego orzeczenia, chociaż nie orzekał w sprawie w pierwszej instancji?;
czy w przypadku uznania, iż Sąd, który nie wydał orzeczenia w pierwszej instancji, ale zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności i zgodnie z treścią art. 11 k.k.w. oraz paragrafem 395 regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych podjął działania zmierzające do osadzenia skazanego w

zakładzie karnym, jest także zobowiązany do prowadzenia dalszych postępowań incydentalnych w sprawach, takich jak na przykład: rozpoznawanie wniosków o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności, czy o stosowanie instytucji prawnej opisanej w art. 152 k.k.w.?”

u c h w a l i ł udzielić odpowiedzi j a k w y ż e j.

U z a s a d n i e n i e

Przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne sformułowane zostało w następującej sytuacji procesowej:

Sąd Rejonowy w D., postanowieniem z dnia 26 października 2001 r., na podstawie art. 75 § 1 k.k. zarządził wobec skazanego Michała P. wykonanie kary 2 lat pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 18 stycznia 1999 r. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 8 stycznia 2002 r. i zostało skierowane do wykonania. Skazany złożył wniosek o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności, którego Sąd Rejonowy w D., postanowieniem z dnia 9 maja 2002 r., nie uwzględnił. Rozpoznając zażalenie skazanego na to postanowienie, Sąd Okręgowy w Ś., postanowieniem z dnia 4 lipca 2002 r., odroczył rozpoznanie sprawy i na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia przytoczone na wstępie zagadnienie prawne, wymagające zasadniczej wykładni ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Właściwość funkcjonalną sądu w toku wykonania kary reguluje przepis art. 3 k.k.w. Zgodnie z brzmieniem art. 3 § 1 k.k.w., sądem właściwym do wykonania orzeczenia jest sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej in-

stancji, chyba że ustawa stanowi inaczej. W ten sposób ustawodawca wprowadza ogólną zasadę, stanowiąc, iż w postępowaniu wykonawczym, poza sprawami zastrzeżonymi dla sądu penitencjarnego, właściwy jest sąd, który wydał w pierwszej instancji orzeczenie co do meritum sprawy. Sformułowanie art. 3 § 1 *in fine* k.k.w. wskazuje jednocześnie na wyjątki od tej zasady przewidziane w ustawie. Właśnie jednym z wypadków odstępstwa od wspomnianej zasady jest unormowanie zawarte w art. 178 § 1 k.k.w., iż „... w stosunku do osoby skazanej przez sąd powszechny pozostającej pod dozorem właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu dozór jest lub ma być wykonywany”. W ten sposób w odniesieniu do rozstrzygnięć dotyczących wykonania warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności ustawodawca wprowadza tzw. właściwość przemienną sądu.

Niezależnie od tego czy w pierwszej instancji orzekał sąd rejonowy, czy też sąd okręgowy, właściwy do orzekania w trybie art. 178 k.k.w. jest sąd rejonowy, w którego okręgu skazany zamieszkuje lub przebywa i wobec którego orzeczony dozór jest wykonywany. Właściwość sądu do wykonania orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary jest bezpośrednio uzależniona więc od tego, czy osoba skazana pozostaje pod dozorem. W przeciwnym wypadku bowiem, gdy skazany nie został poddany pod dozór, w sprawach związanych z wykonywaniem orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary oraz w sprawie zarządzenia wykonania zawieszony kary, właściwy jest zawsze sąd, który w danej sprawie orzekał w pierwszej instancji (art.178 § 1 *in principio* k.k.w.).

Rozważenia wymaga zatem kwestia, czy sąd rejonowy, w którego okręgu dozór jest wykonywany, ma uprawnienia wyłącznie do wydawania orzeczeń na podstawie art. 75 k.k., czy uprawnienia te są dalej idące, i w konsekwencji jest właściwy do prowadzenia dalszych postępowań incydentalnych, oraz do rozpoznania wniosków m. in. o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 151 k.k.w. lub o zastosowanie in-

stytucji określonej w art. 152 k.k.w., co stanowi główną przyczynę wątpliwości zgłoszonych przez Sąd Okręgowy w Ś.

Wnioski wynikające z treści art. 178 § 1 *in fine* k.k.w. przemawiają za tym, iż pomimo zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności i w konsekwencji zaprzestania wykonywania dozoru wobec osoby skazanej, nadal wykonanie orzeczenia należy do właściwości sądu rejonowego, w którego okręgu dozór był wykonywany.

Za słusznością tego poglądu przemawiają przede wszystkim względy racjonalne, oparte na niewątpliwej konstatacji, że właśnie ów sąd, a nie sąd orzekający w pierwszej instancji, ma wszechstronną wiedzę na temat zachowania się skazanego w okresie próby, jego właściwości i warunków osobistych, aktualnej sytuacji rodzinnej i majątkowej oraz przyczyn, które stanowiły podstawę zarządzenia wykonania zawieszanej kary. Sąd Rejonowy, w którego okręgu dozór jest wykonywany, czerpie wiedzę o osobie skazanej m. in. z okresowych sprawozdań składanych przez kuratora sądowego, sprawującego bezpośredni dozór nad skazanym lub z bezpośrednich kontaktów w trybie art. 169 § 3 k.k.w. Stosownie zaś do treści art. 178 § 2 k.k.w., sąd ten powinien wysłuchać skazanego lub jego obrońcę, zanim wyda postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności.

Dalsze postępowania incydentalne i decyzje dotyczące osadzenia skazanego w zakładzie karnym albo odroczenia wykonania kary lub warunkowego zawieszenia jej wykonania w trybie art. 152 k.k.w., wskazane w zagadnieniu prawnym, ściśle korespondują z orzeczeniem w przedmiocie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, dlatego w pełni uzasadnione jest, aby do podejmowania wszystkich decyzji w tym zakresie uprawniony był ten sam sąd, właściwy do wykonania danego orzeczenia, w którego okręgu dozór był wykonywany.

Podobna praktyka orzecznicza była stosowana powszechnie w czasie obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego z 1969 r. i brak jest racjonalnych podstaw do jej zmiany w obecnym stanie prawnym. Aktualny pozostaje zatem pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony na tle art. 74 § 1 d.k.k.w. (mającego analogiczne brzmienie jak art. 178 § 1 k.k.w.), w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 28 września 1972 r., VI KZP 46/72, OSNKW 1972, z. 12, poz. 185.

Takie też stanowisko prezentują zgodnie przedstawiciele doktryny [zob. K. Postulski w: Z. Hołda, K. Postulski: Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Gdańsk 1998, s. 402-403; tenże: Zakres orzekania sądu w postępowaniu wykonawczym (przeгляд postępowań incydentalnych) w: Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny wykonawczy. Krótkie komentarze, z. 10, Warszawa 1998, s. 21; T. Szymanowski w: T. Szymanowski, Z. Świda: Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Warszawa 1998, s. 413; S. Pawela: Kodeks karny wykonawczy. Praktyczny komentarz, Warszawa 1999, s. 381; S. Lelental: Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Warszawa 1999, s. 297].

Reasumując dotychczasowe rozważania, a także dzielając stanowisko doktryny i wnioski wynikające z dotychczasowej praktyki orzeczniczej, Sąd Najwyższy stwierdza, że uzasadniony jest pogląd, iż sąd rejonowy, w którego okręgu dozór był wykonywany i który zgodnie z dyspozycją art. 178 § 1 k.k.w. zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, jest również właściwy do wykonania tego orzeczenia, chociażby nie orzekał w sprawie w pierwszej instancji, a w tym do rozpoznania i rozstrzygnięcia kwestii incydentalnych związanych z jego wykonaniem. Jest więc właściwy do podejmowania czynności związanych z osadzeniem skazanego w zakładzie karnym, do podejmowania stosownych decyzji w razie konieczności poszukiwania skazanego listem gończym, do rozpoznania wniosków o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolno-

ści, jego odwołania albo ponownego warunkowego zawieszenia wykonania kary w trybie art. 152 k.k.w.